

**Həbsxanalarda və azadlıqdan
məhrum etmə idarələrində tıbb
xidmətlərinin Standartları**

Təsdiq edilmişdir: Gürcüstan cəzaçəkmə və probasiya nazirinin 2015-ci il 22 aprel tarixli 31No-li əmri ilə

Ümumi informasiya:

Standart Gürcüstan Probasiya və Cəzacəkmə Nazirliyi ilə Avropa İttifaqının və Avropa Şurasının birgə proqramı olan “Həbsxanalarda və qapalı tipli başqa idarələrdə insan hüquqları” proqramı çərçivələrində əməkdaşlıq əsasında işlənib hazırlanmışdır

Contents

Penidensial səhiyyə standartları aşağıdakı xidmətləri əhatə edir:	5
İlkin tibbi yoxlama	5
İlkin sağlamlıq xidmətləri	7
Xəstəliklərin prevensiyası və sağlamlığa şərait yaratmaq xidmətləri:...	8
Planlı ambulator və stasionar xidmətlər	10
Gözləmə mərhələsi	11
Təxirəsalınmaz ambulator və stasionar xidmət	12
Təcili tibbi yardım.....	12
Stomatoloji xidmət aşağıdakı xidmətləri əhatə edir:	13
Psixi sağlamlıq və intiharın prevensiyasının standartları əhatə edir:..	13
Dərmanlarla təminat:	14
Müttəhimin/məhbusun dərmandan asılılığını idarə etmək məqsədilə aşağıdakı preventiv və müalicə xidmətləri həyata keçirilir:	14
Qadın müttəhimlər/məhbuslar üçün tibb xidmətlərinin əlavə standartları:	16
İdarədə olan hamilə/doğmuş və uşaq əmizdirən qadın üçün əlçatandır:	17
Qadın müttəhimin/məhbusun kiçik yaşlı uşaqları.....	17
Yetginlik yaşına çatmamış müttəhimlər/məhbuslar üçün tibbi xidmətin əlavə standartları	18
Ahlı müttəhimlər/məhbuslar üçün tibb xidmətlərinin əlavə standartları	18
Psixi sağlamlıq problemlərinə malik və məhdud imkanlı şəxslər üçün tibb xidmətinin əlavə standartları	19
Məhbusluq və aadlıqdan məhrumetmə idarələrində dövlət tərəfindən aşağıdakı xidmətlər və hallar ödənilmir—istisnalar penidensial standartdan:	21

Penidensial səhiyyə standartları aşağıdakı xidmətləri əhatə edir:

- İlkın tibb yoxlanışını
- İlkın səhiyyə məntəqəsinin xidmətini
- Xəstəliklərin qarşısının alınmasını və sağlamlığa şərait yaradılmasını
- Planlı ambulator və stasionar xidmətlərini
- Təxirəsalınmaz ambulator və stasionar xidmətlərini
- Təcili tibbi xidməti
- Stomatoloji xidməti
- Psixi sağlamlığın mühafizəsini
- Dərmanlarla təminatı
- Dərmandan asılılığı müalicə etməyi və ziyanı azaltmağı

Yuxarıda sadalanan servislərdən başqa, əlavə tibb xidmətlərini əhatə edir:

- Qadın müttəhim/məhbus üçün
- Yetginlik yaşına çatmamış müttəhim/məhbus üçün
- Ahıl müttəhim/məhbus üçün
- Məhdud imkanlı müttəhim/məhbus üçün

İlkin tibbi yoxlama

Müttəhim/məhbusun idarəyə qəbul olunduğu andan ən gec 24 saat ərzində müvafiq kompetensiyaya malik həkim-mütəxəssis ilkin tibbi müayinəni həyata keçirir.

İlkin tibbi müayinə zamanı müttəhim/məhbusun səhhətinin vəziyyətinin qeydə alınması və obyektiv sənədləşdirmə həyata keçirilir, o cümlədən:

➤ İdarəyə daxil olduğu anda fiziki xəsarətlərin və onların izlərinin qeydə alınması və sənədləşdirilməsi (zorakılıq əlamətləri və yaxud da şəxs tərəfindən deyilən zorakılıq faktları, tatiurovka, pirsinq və s.);

➤ Müttəhim/məhbus üçün həm özünün, həm də onu əhatə edənlərin sağlamlığına təhlükə törədən keçici xəstəliklərin daşıyıcılarının müəyyən edilməsi;

➤ Psixi yardımın zəruriliyinin müəyyən edilməsi və intihar riskinin ilkin qiymətləndirilməsi;

.Təxirəsalınmaz tibbi müdaxilə zəruriliyinin (o cümlədən, narkotik və yaxud da alkoqolik və başqa maddələrin səbəb olduğu indoksiasiya/asılılığı hallarında) detoksiasiya və müalicənin zəruriliyinin müəyyən edilməsi;

➤ Həbsə alınadək/azadlıqdan məhrum olunanadək göstərilmiş tibbi yardımın araverməzliyinin təmin olunması məqsədilə, təxirəsalınmaz tibbi yardımın həyata keçirilməsi—o cümlədən, dərmanlarla arası kəsilmədən təmin olunmaq.

İlkin tibbi yoxlama zamanı hər bir müttəhimə/məhbusa müvafiq laborator və alət müayinəsi planlaşdırılır və aşağıdakı preventiv tədbirlər keçirilir:

➤ Vərəm xəstəliyi simptomlarına skriningik sorğu-sual və simptomların mövcudluğu təqdirində--sonrakı diaqnostik müayinələr ➤ Diaqnozun laborator təsdiqinədək, müttəhim/məhbus infeksiyanın yayılmasının nisbətən az riskinin olduğu saxlanma şəraitlərində qalır;

➤ AİV-infeksiyaya/immun çatışmazlığına könüllü məsləhətləşmə və testləşmə;

➤ B və C hepatitinə məsləhətləşmə və könüllü müayinə Eləcə də B hepatitinə qarşı vaksinasıya təklif olunur;

➤ Sirlisə laborator müayinə və müalicənin təklif edilməsi.

İlkin sağlamlıq xidmətləri

Hər bir həbsxanada və azadlıqdan məhrum etmə idarəsində ilkin sağlamlıq komandası mövcuddur.

İlkin sağlamlıq xidməti əhatə edir:

- Yoluxucu xəstəliklərin—vərəm xəstəliyinin, AİV-İnfeksiya/immun çatışmazlığının, hepatitlərin və siflisin prevensiyasını və ilkin stadiada aşkar olunmasını, immunizasiyasını;
- Qeyri-yoluxucu xəstəliklərin—ürək-damar, endokrinik, başqa metabolik və onkoloji xəstəliklərin və osteoporozun prevensiyasını, skriningini və idarə olunmasını;
- Psixi pozğunluğun prevensiyasını, skriningini, idarə olunmasını, intiharın prevensiyasını, dərmandan asılılığının prevensiyasını və ilkin stadiyasında aşkara çıxarılmasını;
- Kompetensiya çərçivələrində funksional-diaqnostika müayinələrini;
- Ambulator xarakterli laborator müayinələri üçün materialın toplanılmasını, hazırlanmasını və transportirovkaya hazırlanmasını;
- Xroniki və şiddətli (ağır) xəstəliklərin diaqnozlaşdırılmasını və müalicə edilməsini, simptomik müalicəsini, tibb bacısı xidmətini və kompetensiya çərçivələrində təxirəsalınmaz tibbi yardımın aşkar olunmasını;
- Həm preventiv və skrining xidmətlərinin göstərilməsi, eləcə də diaqnozun təyin edilməsi və müalicənin keçirilməsi məqsədilə, o cümlədən, həkim-mütəxəssislə məsləhətləşmək və stasionar və instrumental tədqiqatları üçün başqa həkimə və idarəyə ünvanlanmasının planlaşdırılmasını (yüksək texnoloji müayinələr üçün müttəhimin/məhbusun ünvanlanması zamanı həkim-mütəxəssis tərəfindən əsaslandırılmış təyinat/tövsiyə onunla bərabər göndərilməlidir);
- Tibb sənədlərinin düzəldilməsini, o cümlədən, müttəhim/məhbus barədə göstəricilərin qeydə alınmasını və hesabatını, reseptlərin yazılmasını

və tibb sənədlərinin məxfilik normalarına əməl etməklə verilməsini;

➤ Zorakılığın prevensiyası və zorakılıq əlamətlərinin milli və beynəlxalq standartlara müvafiq olaraq sənədləşdirilməsi və lazım gəldiyi təqdirdə--nazirliyin müvafiq xidmətinə informasiya verilməsini, xəsarət/zorakılıq barədə statistikanın aparılmasını və hesabatını.

Xəstəliklərin prevensiyası və sağlamlığa şərait yaratmaq xidmətləri:

➤ **Prevensiya praktiki olaraq sağlam insanın** tibbi müayinəsi deməkdir ki, bu standartla nəzərdə tutulan xəstəliklər erkən mərhələdə diaqnozlaşdırılsın.

İlk preventiv yoxlanış müttəhimin/məhbusun idarəyə yerləşdirilməsindən sərfəli müddətdə, ancaq 6 aydan gec olmamaq şərti ilə həyata keçirilir (bütün bu müddət ərzində stasionar müalicədə olan müttəhimlərin/məhbusların ilkin preventiv yoxlanmaları istisna ola bilər).

İlkin yoxlanışdan sonra növbəti preventiv yoxlanışlar, onların arasındakı zaman tezlikləri və həcmələri planlaşdırılır. Sonrakı müayinələr rutinik preventiv vizit adlanır.

Rutinik preventiv yoxlanış əhatə edir: Risk-faktorların müəyyənləşdirilməsini;

➤ Başqa planlaşdırılmış skrining müayinələrini və məsləhətləri;

➤ Bədən kütləsi indeksinin və risk halında—növbəti məsləhətləri;

➤ Qanın və sidiyin analizinin test-çubuqlar vasitəsilə keçirilməsini, arterial təzyiqin ölçülməsini və lazım gəldiyi təqdirdə--qanın və sidiyin ümumi analizini, kreatinin, lipitik profilin və TSH-ın müəyyənləşdirilməsini;

Rutinik preventiv yoxlanışların minimum tezliyidir:

➤ Yetginlik yaşına çatmamış şəxslər: ildə 2 dəfə

- 50 yaşınadək şəxslər: ildə bir dəfə
- 50 və ondan yuxarı: ildə 2 dəfə

Preventiv paketlə nəzərdə tutulmuş xidmətlərdən istifadə etmək könüllüdür.

Preventiv paket aşağıdakı müayinələri əhatə edir:

Yoluxucu xəstəliklər:

- B hepatitinə müayinə
- C hepatitinə müayinə
- AİV-infeksiya/immun çatışmazlığına müayinə
- Siflisə müayinə
- Vərəm xəstəliyinə müayinə.

Yoluxucu olmayan xəstəliklər:

- Məmə xərçəngi skriningi
- Uşaqlığın boğazı xərçənginin skriningi
- Yoğun bağırsaq xərçənginin skriningi
- Ürək-damar xəstəlikləri riskinin qiymətləndirilməsi
- Diabet (II tip)
- Eşitmə və görmə skriningi
- Qarnın aorta anevrizminin skriningi

İmmunizasiya

- Milli təqvimlə nəzərdə tutulmuş peyvənd—vizitlər
- Qripin mösümi peyvəndi (50 və ondan yuxarı yaşda olan şəxslər

üçün, yaxud da risk-faktor halında)

- B hepatiti, riskə əsasən

Preventiv müayinələrin keçirilməsi mərhələliyinə, tezliyinə və xarakterinə, pasientin riski ilə əlaqədar, qərarı müvafiq kompetensiyanın həkimi penidensiv səhiyyə standartlarına müvafiq olaraq qəbul edir.

Planlı ambulator və stasionar xidmətlər

Planlı ambulator və stasionar xidmətdən məqsəd xəstəliklərin prevensiyasından, diaqnostikadan, müalicədən və reabilitasiyadan ibarətdir.

Planlı ambulator xidmət əhatə edir:

- İxtisaslaşdırılmış tibb xidmətlərini, həm ilkin səhiyyə komandasında işləyən həkim tərəfindən həyata keçirilmiş referal (başqa ünvana yönəltmə) əsasında , eləcə də müalicənin planlı kursu çərçivələrində.

Planlı stasionar xidmət əhatə edir:

- Planlı cərrahiyyə xidmətini, hansı ki, həyata keçiriləsi tibbi prosedura ilə əlaqədar bütün növdən olan həm laborator, həm də instrumental müayinəni və mütəxəssislə məsləhətləşməni birləşdirir ➤ Planlı cərrahiyyə xidməti zamanı müttəhimin/məhbusun yorğan-döşəkdə qalması 24 saatdan az da ola bilər (gün stasionarı).

- Terapiya profilli müttəhimin/məhbusun stasionar tipli tibb idarəsində 24 saatdan çox müddətə diaqnostika və yaxud müalicə məqsədilə qalması.

Gözləmə mərhələsi

Müttəhimin/məhbusun planlı xidməti gözləmə mərhələsi, tibbi zərurətlə əlaqədar, sərfəli müddətlə müəyyənləşdirilir ki, bu da planlı stasionar xidmət təqdirində 4 gündən artıq olmamalıdır, planlı ambulator xidmət təqdirində isə--1 aydan artıq.

Planlı xidmətin başqa vaxta keçirilməsi üçün obyektiv səbəblər olduğu təqdirdə bu müddətə əməl etməmək də olar ➤ Bu səbəblər isə aşağıdakılardır:

- Müttəhimin/məhbusun səhhətinin vəziyyəti;
- Tələb olunan xidmət/materiala məhdud əlçatmaqlıq;
- Müttəhimin/məhbusun təhlükəsizliyinin təmin olunması prosesində mövcud olan obyektiv maneələr.

Planlı ambulator və stasionar xidmətə müttəhimlərin/məhbusların gözləmə mərhələsi və növbəliliyin müəyyənləşdirilməsi xüsusi elektron proqram vasitəsilə həyata keçirilir ki, bunu da Gürcüstan Cəzaçəkmə və Probasiya Nazirliyinin Tibb Departamenti yerinə yetirir.

Təxirəsalınmaz ambulator və stasionar xidmət

Təxirəsalınmaz ambulator və stasionar tibb xidməti bütün o müalicə və diaqnostika tədbirlərinin məcmusunu əhatə edir, hansının ki, başqa vaxta keçirilməsi və yaxud da həyata keçirilmədiyi təqdirdə müttəhimin/məhbusun öləcəyi, fiziki/psixi imkanlarının əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşması və yaxud da sağlamlığının vəziyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə pisləşməsi labüddür, qaçılmazdır.

- Müttəhimin/məhbusun tibb idarəsində 24 saatdan artıq qalması zərurəti olmadıqda və müalicə üçün başqa ünvana göndərilmək və təxirəsalınmaz vəziyyətlərin idarə olunması/sabitləşdirilməsini əhatə etdikdə, eləcə də, lazım gəldiyi təqdirdə, müttəhimin/məhbusun təxirəsalınmaz

stasionar müalicəyə göndəriləcəyi halda ambulator xidmət təxirəsalınmazdır;

➤ Müttəhimin/məhbusun sabitləşməsi/həyat funksiyalarının qorunub—saxlanması/bərpa edilməsi məqsədilə onun tibb idarəsində 24 saatdan artıq müddətə qalması zərurəti yarandıqda, stasionar xidmət təxirəsalınmazdır.

Təcili tibbi yardım

Təcili tibbi yardım əhatə edir:

➤ Müttəhimə/məhbusa yerindəcə təxirəsalınmaz tibb xidməti göstərilməsini;

➤ Yerindəcə vəziyyətinin sabitləşdirilməsimasını;

➤ Lazım gəldiyi təqdirdə, onun müvafiq profilli ən yaxın tibb idarəsinə transportirovka olunmasını.

Stomatoloji xidmət aşağıdakı xidmətləri əhatə edir:

➤ İlkın stomatoloji yoxlanışı (ilkın tibb yoxlanışının bir hissəsi), nə zaman ki, ağız boşluğunun ümumi vəziyyəti və eləcə də, təxirəsalınmaz yardımın zəruriliyi müəyyənləşdirilir;

➤ İlkın preventiv stomatoloji yoxlanışı, nə zaman ki, idarəyə yerləşdirildikdən sonra müttəhim/məhbus idarədə mövcud olan stomatoloji kabinetdə preventiv stomatoloji toxlamadan keçməlidir;

- Planlı və təxirəsalınmaz:
- Terapiya xidməti
- Ambulator cərrahiyyə xidməti;
- Ortopedik (açılası protezlə) xidməti;

Psixi sağlamlıq və intiharın prevensiyasının standartları əhatə edir:

- Psixi sağlamlığın və psixiatrik xidmətin zəruriliyinin eyniləşdirilməsini (ilkin tibbi yoxlanış zamanı);
- Mülki bölmədə başlanmış müalicənin fasiləsizliyinin təmin olunmasını;
- İlk preventiv yoxlanış zamanı, həkim-psixiater tərəfindən şəxsin psixi sağlamlığının tam qiymətləndirilməsini;
- Psixi sağlamlığın vəziyyətinin rutinik preventiv monitorinqini, hansı ki, ailə həkimi tərəfindən həyata keçirilir—lazım gəldiyi təqdirdə isə ixtisaslaşdırılmış diaqnostik xidməti həkim-psixiater və yaxud psixoloq həyata keçirir;
- Məhbusluq və azadlıqdan məhrum etmə sistemində fəaliyyət göstərən intiharın prevensiyası proqramı çərçivələrində intiharın prevensiyası tədbirlərinin həyata keçirilməsini;
- Psixi və davranış pozğunluğuna malik şəxslərin müalicəsini, nəzarət altında saxlanılmasını və reabilitasiyasını.

Dərmanlarla təminat:

Müttəhimin/məhbusun dərmanlarla təminatı pulsuz, həkimin təyinatına müvafiq olaraq, penidensial sağlamlıq standartları ilə müəyyənəndirilmiş bazis nüsxələri çərçivələrində həyata keçirilir

- Nüsxələrə qida və bioəlavələr, bitgi zəminində hazırlanmış vasitələr və kosmetik təyinatlı mallar daxil deyildir

➤ Sadalananlar fəal təsir göstərən vasitələr şəklində verilmişdir, strukturlaşdırılmışdır və bütün tibbi zərurəti ödəyir.

Müttəhimin/məhbusun arzusu olduğu təqdirdə, özü almaq və nüsxədə mövcud olan istənilən dərmanı həkimin təyin etdiyi müvafiq brend dərmanı ilə əvəz etmək hüququ vardır

Müttəhimin/məhbusun dərmandan asılılığını idarə etmək məqsədilə aşağıdakı preventiv və müalicə xidmətləri həyata keçirilir:

➤ Dərmandan asılılığın tam qiymətləndirilməsi və istifadəetmə tarixinin müəyyən olunması;

➤ Müttəhimin/məhbusun idarəyə qəbul olunması zamanı problemli/ yüksək riskli istehlakçının eyniləşdirilməsi;

➤ Xüsusi nəzarət altında olan, ona bərabər tutulan dərmanlarla və başqa vasitələrlə indoksikasiyası, zedozirasiyası və canvermə vəziyyəti zamanı tibbi müdaxilənin həyata keçirilməsi;

➤ Asılılığın identifikasiyası zamanı, şəxsin razılığı ilə, sakitləşdirici detoksis və psixo-sosial reabilitasiya xidmətinə keçirmə;

➤ Lazım gəldiyi təqdirdə, təcili və təxirəsalınmaz yardımın göstərilməsi (məs.: həddindən artıq doza qəbulu vəziyyətində olduğu təqdirdə);

➤ Azadlıqdan məhrum etmə idarələrində həyata keçirilən məhbusların psixi-sosial reabilitasiya proqramı olan “Atlantis”

Penidensial səhiyyə standartı dərmandan asılılıq ziyanının azaldılması xidmətlərinin mərhələlərlə genişləndirilməsini nəzərdə tutur ki, aşağıdakı xidmətlər tam əlçatan olsun:

-
- Dəyişən terapiya və dərmandan asılılığın müalicəsinin başqa metodları;
 - AİV-infeksiya/immun çatışmazlığının tədqiqi və məsləhətləşmə;
 - Antiretrovirus terapiyası;
 - Cinsi əlaqə vasitəsilə keçən xəstəliklərin prevensiyası və müalicəsi;
 - İnyeksiya narkotiklərinin istifadəçiləri və yüksək riskli davranışçılar qrupları üçün prezervativlərin distribusiyası;
 - İynələrin və şprislərin dəyişdirilməsi proqramları;
 - Məqsədli maarifçilik və informasiya kampaniyaları;
 - Viruslu hepatitin vaksinasiyası, diaqnostikası və müalicəsi;
 - Vərəm xəstəliyinin prevensiyası, diaqnostikası və müalicəsi.

Qadın müttəhimlər/məhbuslar üçün tibb xidmətlərinin əlavə standartları:

Qadın müttəhimlərin/məhbusların idarədə olduqları müddətdə aşağıdakı növ informasiya toplanmasına və qiymətləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilməlidir:

- Mümkün zorakılıq əlamətləri və keçmişdə məruz qaldığı zorakılıq faktları (0 cümlədən, cinsi zorakılıq faktları barədə informasiya);
- Psixi sağlamlığının vəziyyəti, xüsusilə post-travmatik stress sindromu, intihar davranışları və dərmandan asılılıq;
- İdarəyə qəbul olunan anda cari hamiləlik, gözlənilən doğum faktı və yaxud da uşaq əmizdirən ana statusu müəyyənləşdirilməlidir;
- Qadın müttəhimin/məhbusun ilkin yoxlanılması zamanı müttəhimin/məhbusun tibb sənədində onun reproduktiv sağlamlıq tarixi əks olunmalıdır (hamiləlik, doğumluq, abortlar, yaxud da mövcud olan və ya keçirdiyi cinsi əlaqə yolu ilə yoluxucu xəstəliklər və.s və i.a.);

➤ Qadın müttəhimin/məhbusun yetginlik yaşına çatmamış uşağ(lar)ı və yaxud başqa şəxsə münasibətdə qulluq məsuliyyəti barədə (məs.: ahl şəxs), hansılar ki, onun məhbusluq idarəsində olması təhlükə yaradır, Gürcüstan Cəzaçəkmə və Probasiya Nazirliyinin Tibb Departamenti tərəfindən informasiya daxil olduğu təqdirdə onlar bu informasiyanı yazılı şəkildə, Gürcüstan qanunvericiliyi üzrə müəyyən olunmuş qaydada Gürcüstan Əmək, Səhiyyə və Sosial Mühafizə Nazirliyinə--GSİP "Sosial Xidmət Agentliyinə təqdim etməyə borcludurlar.

➤ Qadın müttəhimin/məhbusun öz cinsindən olan həkim/tibb bacısının xidməti ilə təmin olunmasını tələb etmək hüququ vardır;

➤ Qadın müttəhim/məhbus üçün gigiyena qaydalarına əməl etmək imkanları təmin olunmuşdur, bunlar gigiyenik örtüklərin verilməsindən, başqa gigiyenik vasitələrin və onların yerləşdirilməsi (atılması) mövcudluğundan və fərdi gigiyena infrastrukturundan ibarətdir.

İdarədə olan hamilə/doğmuş və uşaq əmizdirən qadın üçün əlçatandır:

➤ Fizioloji cəhətdən davam edən hamiləlik, eləcə də mürəkkəbləşmiş hamiləlik, doğmaq və yorğan-döşəkdə olduğu müddət ilə əlaqədar xidmətlər;

➤ Antenaturalur və postnatalur qulluq və infesiyaya qarşı skrininq (AİV-infeksiya/immun çatışmazlığı, B hepatiti və sifilis); ölkədə fəaliyyət göstərən klinik qaydalara əsasən anadan uşağa infeksiyaların keçilməsinin preventiv tədbirləri tam təmin olunmuşdur;

➤ İdarənin tibb heyəti doğumun müvafiq profilili tibb idarəsində həyata keçirilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görməyə borcludur;

➤ İdarədə olan hamilə, doğmuş, yorğan-döşəkdə olan və uşağa məmə verən ana təqdirində, Gürcüstan qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş hallardan

başqa, fiziki məhdudluq ölçülərindən istifadə etmək yolverilməzdir.

Qadın müttəhimin/məhbusun kiçik yaşlı uşaqları

➤ İdarədə yerləşdirilmiş qadın müttəhimin/məhbusun yanında olan 3 yaşınadək uşaqlar, tibb zərurətlərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə, ilkin tibbi yoxlanışdan keçirlər—bu zaman isə ailə həkiminin və yaxud da pediatriin məsləhəti həyata keçirilir.

➤ İdarədə anası ilə birlikdə olan 3 yaşınadək uşaqlar Səhiyyənin Dövlət Proqramı ilə nəzərdə tutulmuş profilaktik peyvəndin milli təqvimini ilə müəyyənləşdirilmiş immunizasiya ilə, skrininq müayinələrə və müvafiq müalicələrə, erkən inkişaf xidmətləri ilə təmin olunurlar.

Yetginlik yaşına çatmamış müttəhimlər/məhbuslar üçün tibbi xidmətin əlavə standartları

➤ Uşaqların inkişafının qiymətləndirilməsi və monitorinqi məqsədilə ölkədə mövcud olan xidmətlər ailə həkimi/pediatr tərəfindən tam yerinə yetirilməlidir;

➤ Milli təqvimlə nəzərdə tutulmuş immunizasiya təmin edilmişdir;

➤ Yetginlik yaşına çatmamış müttəhimlərin və məhbusların təqdirində xüsusi diqqət yetirilməlidir:

➤ Yoluxucu xəstəliklərin (o cümlədən, cinsi əlaqə yolu ilə) erkən aşkar edilməsinə, müalicəsinə və prevensiyasına;

➤ Dental sağlamlığına;

➤ Adiktologias və ziyanın azaldılması xidmətlərinə;

➤ Psixi sağlamlıq xidmətlərinə;

➤ Fiziki fəallığa və tədris/koqnitiv qabiliyyət—vərdişlərin inkişaf etdirilməsi imkanlarının yaradılmasına.

Ahıl müttəhimlər/məhbuslar üçün tibb xidmətlərinin əlavə standartları

- Ahıl məhbuslar üçün, lazım gəldikdə, tibb bacısı qulluğu əlçatandır;
- Görmə və eşitmə qabiliyyətlərinin azalmasına görə xidmətlər təmin edilmişdir;
- Eqzoprotezlər—onların fiziki, psixi sağlamlığı, eşitmə və görmə qabiliyyətlərinin uzun müddətə qorunub saxlanılması üçün tədbirlər.

Psixi sağlamlıq problemlərinə malik və məhdud imkanlı şəxslər üçün tibb xidmətinin əlavə standartları

- İlk tibbi yoxlanış zamanı şəxsin psixi sağlamlığının və yaxud da funksional məhdudluğunun vəziyyəti müəyyən olunur ki, onların zəruriliyinin nəzərə alınması dərhal baş versin, mümkün olduğu qədər həm adaptasiya olunmuş ətraf mühitin təmin edilməsi, həm də təxirəsalınmaz yardım və yaxud da başqalarından aralaşdırılması baş versin;
- Əgər məhdud imkana malik şəxs üçün azadlıqdan məhrumetmə idarəsində olmaq xüsusi yaşayış şəraitlərinin yaradılması zərurəti ilə əlaqədardırsa, onların adaptasiya olunmuş yaşayış şəraitləri ilə təmin edilməsi zərurəti, idarənin tibb heyəti tərəfindən funksional imkanların qiymətləndirilməsi əsasında müəyyənləşdirilir
- Funksional vəziyyətin qiymətləndirilməsi Cəzaçəkmə və Probasiya Nazirliyinin Tibb Departamenti tərəfindən işlənilib hazırlanmış metodologiya

əsasında şəxsin imkanlarının/qabiliyyətinin müəyyənləşdirilməsi deməkdir— müttəhim/məhbus gündəlik işləri, öz başına qulluq etməyi və öz sağlamlığının və xoş güzəranının qayğısına qalmağı nə dərəcədə bacarır;

➤ Məhdud imkana malik şəxslər məhdud imkan vəziyyətinin idarə olunması ilə əlaqədar spesifik qulluq, o cümlədən qoruyub saxlayıcı, azaldıcı dərman müalicəsi ilə, nəzarət altında saxlanmaqla, köməkçi vasitələrlə və eqzoprotezlərlə əlavə təmin olunurlar;

➤ Psixi pozğunluğa malik şəxslər müvafiq ambulator və stasionar müalicə ilə, psixososial reabilitasiya və böhranlı müdaxilə xidmətləri və dərmanlarla təmin olunurlar;

➤ Psixi sağlamlıq problemləri olan müttəhimlər/məhbuslar, hansılara ki, həkim-matəxəssslərin intensiv müşahidəçiliyi zəruridir, müvafiq təhlükəsizliyin təmin olunması ilə ixtisaslaşdırılmış tibb idarəsində yerləşdirilirlər ki, burada da onlara stasionar tədqiqatlar və müalicə keçirilir;

➤ Psixi pozğunluğu olan şəxslərin qeyri-könüllü müalicəsi qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən tənzimlənir;

➤ Psixoterapik dərmanlardan istifadə etmək yalnız həkim-psixiatrın təyinatı ilə mümkündür;

➤ Psixi pozğunluğu olan müttəhimlərdə/məhbuslarda fiziki məhdudluq vasitələrindən istifadə etmək (izolyasiya, mobilliyin məhdudlaşdırılması və s.) həkimin peşəkar qərarına əsaslanmalıdır;

➤ Müttəhimlərə/məhbuslara və onların yaxın qohumlarına (şəxsin məlumatlı razılığı əsasında) psixi pozğunluq barədə, qanlı nişanələrin və ögey-doğmalılığın, ayrı-seçgiliyin azaldılması və psixi pozğunluğun prevensiyası və buna şərait yaratmaq baxımından dəqiq informasiya və adi təhsil almaq imkanı olmalıdır

➤ Təqdim edilmiş informasiya müttəhimlərə/məhbuslara və onların qohumlarına onların azadlıqdan məhrum etmə prosesinə emosional münasibəti daha yaxşı dərk etmələrinə və onların psixi sağlamlığına mənfi

effektlərin azaldılmasında kömək göstərəcəkdir

➤ Bununla yanaşı, onların psixi pozğunluq zamanı nə vaxt, harada və necə yardım almaq barədə məlumatı olmalıdır.

Məhbusluq və aadlıqdan məhrumetmə idarələrində dövlət tərəfindən aşağıdakı xidmətlər və hallar ödənilmir—istisnalar penidensial standartdan:

- Tibbi zərurətlə şərtlənməyən tibb xidmətləri ilə əlaqədar xərclər;
- Başqa ölkələrdə müalicə;
- Qida əlavələri ilə, bioloji cəhətdən fəal əlavələrlə və Gürcüstanda qeydiyyatdan keçməmiş əczaçılıq məhsulunun (müalicə vasitələri ilə) təminat və müalicəsi;
- Tibb göstəricilərindən kənar və həkimin təyinatı olmadan müalicə, özünümüalicə;
- Estetik-kosmetika məqsədilə keçirilmiş müalicə və xidmət;
- Sanatoriya –kurort müalicəsi;
- Cinsi pozğunluqun/funksiya pozğunluğunun, sonsuzluğun müalicəsinin xərcləri;
- Dövlət tərəfindən başqa proqramlarla maliyyələşdirilən xidmətlər, hansılardan ki, məhbus istifadə edə bilər;
- Bədən üzvlərinin transplantasiyası;
- Tibbi-sosial ekspertiza (əgər bu tibb xidmətinin göstərilməsinin təmin edilməsi ilə əlaqədar zəruri deyildirsə);
- Məhkəmə-tibb ekspertizası (əgər bu diaqnozun müəyyən edilməsi üçün və yaxud da penidensial sistemin inzibatchılığı ilə məhbus üçün mülki bölmənin ekvivalentlik tibb xidməti göstərilməsi çətinləşdirilir/yubandırılırsa).

[illegible]

[illegible]

შენიშვნები

[illegible]

[illegible]

შენიშვნები

[illegible]

[illegible]

შენიშვნა

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]